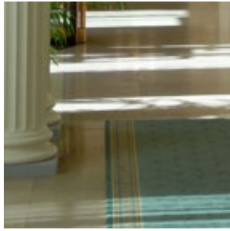
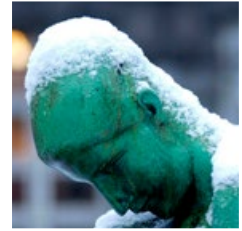
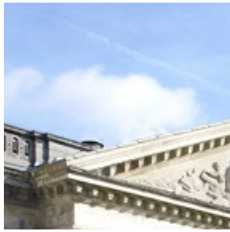

Federaal Parlement

Welkom in het
Paleis der Natie

VERANTWOORDELIJKE UITGEVERS

De Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat van België

REDACTIE

Afdeling Public Relations van de Kamer
Dienst Protocol, Onthaal & Communicatie van de Senaat

FOTO'S

Guy Goossens, Kevin Oeyen, Kurt Van den Bossche en Inge Verhelst, KIK

VORMGEVING EN DRUK

Centrale drukkerij van de Kamer van volksvertegenwoordigers

Juli 2022

Federaal Parlement

Kamer van volksvertegenwoordigers
en Senaat

Deze brochure beschrijft bondig de werking
van Kamer en Senaat alsook de zalen die u bezoekt.

De nummers in de kantlijn verwijzen naar
de genummerde bezienswaardigheden op het parcours.

INLEIDING

Het Paleis der Natie is de zetel van het Federaal Parlement.

Het Federaal Parlement bestaat uit twee parlementaire assemblees: de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat. Kamer en Senaat verschillen in samenstelling en bevoegdheden.

In de Kamer zetelen 150 rechtstreeks verkozen Kamerleden.

De Senaat telt 60 leden. 50 Senatoren worden aangewezen door de deelstaatparlementen en 10 Senatoren worden gecoöpteerd.

De Kamer en de Senaat zijn in de eerste plaats wetgevers. Zij maken de wetten.

De Kamer is bevoegd voor alle wetten.

De **Senaat** is samen met de **Kamer**, op voet van gelijkheid, bevoegd voor:

- de herziening van de Grondwet
- de basiswetten over de structuur, de werking en de instellingen van de Staat die met een bijzondere meerderheid moeten worden aangenomen
- de wetten m.b.t. de partijfinanciering en de controle op de verkiezingsuitgaven.

In een beperkt aantal aangelegenheden kan de **Senaat** wetsontwerpen die de Kamer heeft aangenomen **evoceren** en **amenderen**. De **Kamer** heeft evenwel het **laatste woord**.

Kamer en Senaat hebben daarnaast nog andere bevoegdheden.

De Kamer:

- bespreekt de regeringsverklaring en geeft vertrouwen aan de regering
- controleert de regering en kan de regering sanctioneren door het vertrouwen opnieuw te ontnemen
- bespreekt de begrotingen
- kan onderzoekscommissies oprichten
- neemt deel aan internationale parlementaire vergaderingen.

De Senaat:

- stelt informatieverslagen op over transversale materies, nl. thema's waarbij de bevoegdheden van de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen elkaar raken
- neemt deel aan internationale parlementaire vergaderingen
- bemiddelt bij conflicten tussen de parlementen in België.

De Kamer van volksvertegenwoordigers is de assemblee waaraan de federale regering voor haar beleid verantwoording verschuldigd is (voor meer uitleg: zie blz. 32 e.v.). De Senaat is de assemblee van de deelstaten. De deelstaten hebben via hun Senatoren inspraak in het federale beleid (voor meer uitleg: zie blz. 36 e.v.).

HET GEBOUW

Na de brand die in 1731 het Paleis van de Hertogen van Brabant verwoestte, werd de wijk rond het Koningsplein en het Park van Brussel heraangelegd volgens de plannen van architect Barnabé Guimard. Toen werd ook beslist om het gebouw, dat nu het parlement herbergt, te bouwen.

De eerste steen werd gelegd in 1779, tijdens het bewind van keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk.

Het gebouw is opgetrokken in neoklassieke stijl. Die symmetrische en evenwichtige stijl uit de tweede helft van de 18^e eeuw vertolkt goed de ideeën van de Verlichting.

Het paleis werd eerst toegewezen aan de Soevereine Raad van Brabant, het hoogste rechts- en bestuurslichaam van het hertogdom Brabant.

Onder het Franse regime (1796-1815) hadden rechtbanken er zitting. In een deel van de huidige Senaatsvleugel was gedurende enkele jaren zelfs een 'Hôtel des Étrangers' gevestigd.

Tijdens het Hollandse regime (1815 - 1830) vergaderde de wetgevende vergadering - de Staten-Generaal der Nederlanden - om de beurt in Den Haag en in dit gebouw. Het deed daarmee voor het eerst dienst als parlement.

In 1830 vestigden het Voorlopig Bewind (= de eerste Belgische regering) en het Nationaal Congres (= de eerste grondwetgevende assemblee) zich in het gebouw.

Sedert 1831 vergaderen hier de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat. Het gebouw heet sindsdien het 'Paleis der Natie'.

Het gebouw werd in 1820 en in 1883 door brand geteisterd. Door die branden en door de verschillende bestemmingen die het sinds zijn ontstaan kreeg, werd het gebouw binnenin voortdurend aangepast. De buitenzijde bleef nagenoeg onaangeroerd. Tijdens de restauratie rond 1920 werd de volgens de neoklassieke traditie bepleisterde en witgeschilderde voorgevel wel afgebikt.

HET FRONTON

Aan de voorgevel, boven de zuilenrij, valt het fronton op. Het haut-reliëf stelt de Gerechtigheid voor. Het werd in 1781 gebeiteld door Gilles-Lambert Godecharle.

HET PERISTILIUM

Het peristilium is de centrale ontvangst- en ontmoetingsruimte. De bezoeker herkent deze ruime hal ongetwijfeld als het decor van tv-interviews met parlementsleden.

Aan weerskanten van het peristilium bevindt zich een monumentale trap. De trap met groen tapijt leidt naar de Kamer van volksvertegenwoordigers. De trap met rood tapijt leidt naar de Senaat.

Groen is de kleur van de Kamer; rood is die van de Senaat.

In het peristilium vallen de Dorische zuilen op. Hier blijkt duidelijk dat de neoklassieke architectuur gebruik maakte van Grieks-Romeinse elementen, zoals zuilen, zuilengalerijen, harmonieuze verhoudingen, de gulden snede, ...

1 Onmiddellijk bij de hoofdingang bevinden zich **twee koperen platen**: de eerste ter herdenking van de eerstesteenlegging van het Paleis der Natie op 24 augustus 1779; de tweede ter herdenking van de wederopbouw na de brand die in 1883 de Kamer verwoestte.

Standbeelden van roemrijke personages uit onze geschiedenis

2 **Jan I**, hertog van Brabant, die erin slaagde de hertogdommen van Brabant en Limburg te verenigen. Het standbeeld is van de hand van Karel Geerts (1807-1855).

3 **Filips de Goede** verenigde tijdens zijn bewind de Belgische Provinciën. Daarom gaf Justus Lipsius hem de bijnaam 'Conditor Belgii' (stichter van België). Het standbeeld is gemaakt door Jean-Baptiste De Cuyper (1807-1852).

4 **Karel V** draagt het juweel van het Gulden Vlies. In zijn rechterhand omklemt hij een perkament met de naam 'Tunis'. Karel V veroverde die stad om te voorkomen dat de Turken het westelijke deel van het Middellandse Zeegebied zouden binnendringen. Het beeld is van Jean-Baptiste De Bay (1779-1863).

De Kamer van
volksvertegenwoordigers

Een week in de Kamer	
Maandag	soms commissievergaderingen
Dinsdag	commissievergaderingen en soms plenaire vergadering
Woensdag	commissievergaderingen en soms plenaire vergadering
Donderdag	fractievergaderingen en plenaire vergadering met vragenuurtje vanaf 14.15 u; nadien bespreking en stemming over wetsvoorstellen en wetsontwerpen
Vrijdag	soms commissievergaderingen

DE ERETRAP

5

Bovenaan de groene eretrap trekken **de glasramen** de aandacht. De leeuwen en de lictorenbundel met roede en bijl symboliseren het gezag en de macht van de staat, die de wet "Lex", goedgekeurd door de vertegenwoordigers van het volk, moet uitvoeren.

De datum op het linkerglasraam verwijst naar het begin van de Eerste Wereldoorlog. De datum op het rechterglasraam naar het einde van die oorlog.

Borstbeelden van onze regeringsleiders versieren de gangen van de Kamer. Traditioneel laat de Kamer van iedere eerste minister een borstbeeld maken door een Belgisch kunstenaar. De **gewezen Kamervoorzitters** worden vereeuwigd door een **portret**.

Links en rechts van het grote glasraam staan de witmarmeren borstbeelden van eerste ministers die het land na de Eerste Wereldoorlog bestuurden.

6

De eerste regering **Léon Delacroix**, ook de 'regering van Loppem' genoemd, organiseerde op 16 november 1919 de eerste parlementsverkiezingen volgens het algemeen enkelvoudig kiesrecht voor mannen van ten minste 21 jaar, nog vóór dit principe in de Grondwet werd ingeschreven.

*Premier Léon Delacroix
(1867-1929)*

*Premier Henry Carton de Wiart
(1869-1951)*

7

Onder de regering van **Henry Carton de Wiart** werd op 7 februari 1921 de Grondwet in die zin aangepast.

8

In de glazen kast links: een kostuum van een Kamerlid uit de 19e eeuw.

9

Het scherm informeert over de vergaderingen die in de Kamer plaatsvinden.

10

Borstbeeld van **koning Leopold I**, vervaardigd door Guillaume Geefs (1805-1883).

11

Erachter links hangt **een doek van Jo Delahaut** (1911-1992) en rechts **een werk van Luc Peire** (1916-1994). Peire en Delahaut zijn bekende Belgische geometrisch-abstracte schilders.

OPTIONEEL: BEZOEK AAN DE TONDO EN HET FORUMGEBOUW VIA HET HUIS VAN DE PARLEMENTSLEDEN

Om verder te gaan zonder deze optie, ga meteen naar pagina 17

De doorgangen links en rechts van het borstbeeld van Leopold I geven toegang tot het Huis van de Parlementsleden. Architect Hendrik Beyaert (1823-1894) liet het bouwen in 1891. Lange tijd nam het ministerie van Spoorwegen, Posterijen en Telegrafie en van de Zeevaart er zijn intrek. Rond 1985 bracht het parlement er de kantoren van de parlementsleden en hun medewerkers onder.

- A
- Op de loopbrug tussen het historische gebouw en het Huis van de Parlementsleden bevindt zich een werk van de Brusselse kunstenaar Bert De Keyser (°1937): “3 x Brussel”. De interactie tussen verleden, heden en toekomst, tussen traditie en moderniteit, tussen reflectie en beweging, vormt een van de kenmerken van deze installatie.
- B
- In de gangen van het Huis van de Parlementsleden bevinden zich kunstwerken uit de tweede helft van de XXste eeuw.
- C
- De ‘Tondo’, ingehuldigd in 2021, is de loopbrug die het Huis van de Parlementsleden met het Forumgebouw verbindt. Het Brusselse studie bureau Office Kersten Geers David Van Severen won de wedstrijd die werd georganiseerd voor de selectie van een architectenbureau met een project dat uitmuntte door ‘zijn originaliteit, zijn uitstraling en zijn coherente architectuur’. De Tondo onderscheidt zich van de gebouwen die hij verbindt door zijn ronde vorm en zijn transparantie aan de binnenzijde. De buitenwand is uitgevoerd in gepolijst aluminium. Daardoor ontstaat het uitzicht van een spiegelgevel waarin de gebouwen van de Leuvensweg gereflecteerd worden.

- D : In het najaar van 2016 heeft de Kamer een nieuw gebouw in gebruik genomen, het 'Forum'. Daar bevinden zich nieuwe commissiezalen, de bibliotheek van het parlement en heel wat kantoren.
- E : De zalen Marie Popelin en Marguerite Yourcenar zijn twee van de zes ruime commissiezalen in het Forumgebouw. Die zalen zijn uitgerust met de nieuwste IT- en multimedia-infrastructuur.
- F : De grote foto's van koning Albert II en koningin Paola uit 2002 zijn van fotograaf Dirk Braeckman (°1958) die, met een ander medium, de traditie voortzet van de geschilderde portretten van de vorsten (*print edition* voor de Kamer uit 2016).
- G : In de lobby voor de zalen Popelin en Yourcenar staan de meest recente borstbeelden van eerste ministers: dat van Yves Leterme door Willy Peeters (°1957), dat van Herman Van Rompuy door Wilfried Pas (1940-2017) en dat van Elio Di Rupo door de Franse beeldhouwer Gérard Lartigue (°1963).

12

De **cafeteria** van de parlementsleden.

13

De vroegere **telefooncellen** van de Kamerleden bleven bewaard.

Borstbeelden van de eerste ministers die rond de Tweede Wereldoorlog dit ambt uitoefenden

14

Jules Renkin (1862-1934), premier tijdens de economische crisis van de jaren dertig.

15

Paul-Henri Spaak (1899-1972), jarenlang minister van Buitenlandse Zaken en secretaris-generaal van de NAVO. Hij was voorzitter van de eerste Algemene UNO-Vergadering in 1946.

16

Hubert Pierlot (1883-1963), eerste minister van de Belgische regering in ballingschap in Londen (1940-1944).

17

Paul van Zeeland (1893-1973), loodste als premier in 1935 het land uit de economische crisis en versloeg als eenheidskandidaat van de traditionele partijen in de beruchte tussentijdse verkiezing van 11 april 1937 de rexist Léon Degrelle.

18

Achille Van Acker (1898-1975), onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog één van de grondleggers van de overlegeconomie en het Belgische stelsel van sociale zekerheid.

19

Bronzen beeld van **Paul-Emile Janson** (1872-1944), eerste minister van 23 december 1937 tot 13 mei 1938 en omgekomen in het concentratiekamp Buchenwald.

DE COMMISSIEZALEN

De basis van de parlementaire activiteit is het commissiewerk.

Elk wetsontwerp – ingediend door de regering – en elk wetsvoorstel – ingediend door één of meer parlementsleden – wordt eerst in een commissie besproken en goedgekeurd. De in de commissie aangenomen tekst wordt samen met een verslag voorgelegd aan de plenaire vergadering.

De commissieleden kunnen ook de ministers ondervragen of interpelleren en hoorzittingen organiseren waarbij (ervarings-) deskundigen kunnen worden uitgenodigd.

Het publiek kan de commissies bijwonen aangezien de vergaderingen meestal openbaar zijn.

In de Kamer zijn er elf vaste commissies die elk 17 leden tellen. Daarnaast functioneren nog enkele bijzondere commissies en adviescomités. De Kamer kan ook onderzoekscommissies oprichten.

De politieke verhoudingen in de commissies zijn dezelfde als in de plenaire vergadering.

Eerste zaal (zaal 3)

20 Het borstbeeld is van Arthur Dupagne (1889-1980). Het stelt **prins Karel** (1903-1983) voor, die van september 1944 tot juli 1950 als regent zijn broer koning Leopold III verving.

21 Het grootste schilderij, van Léon Devos (1897-1974) en Jacques Maes (1905-1968), stelt **De eedaflegging van Z.M. koning Leopold III** voor (23 februari 1934).
De Koning legt de eed af voor de Verenigde Kamers. De leden van Kamer en Senaat komen dan samen in het halfroond van de Kamer. De eed luidt als volgt: «Ik zweer dat ik de Grondwet en de Wetten van het Belgische volk zal naleven, 's lands onafhankelijkheid handhaven en het grondgebied ongeschonden bewaren.»

22 Het schilderij naast de schouw is van Jules Starck (1814-1884) en stelt **De laatste troonrede van Z.M. koning Leopold I** (1863) voor. Bij de opening van het parlementaire jaar las de koning voor alle Kamerleden en Senatoren een troonrede voor in het halfroond van de Kamer. Tijdens het bewind van koning Leopold II raakte die praktijk in onbruik.

23

Links van de eedaflegging hangt een derde doek waarop één van de **bewogen Kamervergaderingen tijdens de schoolstrijd van 1878-1884** is geschilderd.

In die periode versterkte de liberale meerderheid de positie van het lager en middelbaar rijksonderwijs.

Op het spreekgestoelte verdedigt de liberale minister van Openbaar Onderwijs Pierre Van Humbeek zijn onderwijspolitiek, die door de katholieke oppositie hevig wordt aangevalen. Walthère Frère-Orban (1812-1896), eerste minister van de liberale regering, is door de schilder Ernest Blanc-Garin (1843-1916) rechtstaand tussen de banken afgebeeld.

Tweede zaal

- 24   Het grote doek van Jules Cran (1876 - 1926) stelt **De Eedaflegging van Z.M. koning Albert I** voor (23 december 1909).
- 25-26   De drie portretten van mensenrechtenverdedigers **Paul Janson**, **Paul Hymans** en **Edward Anseele** werden geschilderd door Marie Terlamen (1895-1991). Kamervoorzitter Camille Huysmans wou hen rond 1955 met deze portretten hulde brengen.
- 27   Borstbeeld van **Willem I**, koning der Nederlanden (België maakte tussen 1815 en 1830 deel uit van dat koninkrijk), gebeeldhouwd door François Rude (1784-1855), een bekend Frans kunstenaar die o.a. een bas-reliëf beitelde voor de Arc de Triomphe in Parijs. Het is een typisch neoklassiek portret: Willem I is afgebeeld als Romeins keizer.

Derde zaal (zaal I)

- 28 : Centraal in deze zaal hangt **De eedaflegging van Z.M. koning Leopold II** (17 december 1865) door Jules Starck (1814-1884). Het schilderij toont hoe de grote vergaderzaal (het halfron) van de Kamer eruitzag in de eerste helft van de 19e eeuw, vóór de brand van 1883.
- 29 : Portret van **Emile Vandervelde** (1866-1938), door de Antwerpse schilder Isidoor Opsomer (1878-1967). Vandervelde was één van de stichters van de Belgische Werkliedenpartij (1885), de latere socialistische partij.

Dit is de vaste vergaderzaal van het **Bureau** en van de **Conferentie van voorzitters**.

Het Bureau is het hoogste bestuursorgaan van de Kamer en wordt voorgezeten door de Kamervoorzitter.

De Conferentie van voorzitters, samengesteld uit o.a. de Kamervoorzitter en de voorzitters van de politieke fracties, organiseert de politieke werkzaamheden van de Kamer.

- 30 Portret van **Charles Woeste** (1837-1922), een vooraanstaand conservatief-katholiek en medestichter van de Katholieke Partij (1884).
- 31 In het '**Ambassadeurssalon**' kunnen bureauleden en commissievoorzitters genodigden ontvangen.
- 32 Het schilderij toont de binnenplaats van het **Paleis van de Hertogen van Brabant**. De binnenplaats gaf uit op het huidige Koningsplein.
- Borstbeelden van de eerste ministers uit de jaren 50 en 60**
- 33 Het beeld van premier **Theo Lefèvre** (1914-1973), gebeiteld door Oscar Jespers (1887-1970), valt op door zijn eigenzinnigheid.
- 34 Dat van **Pierre Harmel**, van de hand van Idel Ianchelevici (1909-1994), door zijn originele interpretatie.
- Buiten, in de achtertuin, staan **De jongelingen** van beeldhouwer George Minne (1886-1941). Minne, die een goede vriend was van Kamervoorzitter Camille Huysmans (1871-1968), schonk dit werk aan het parlement na de Wereldtentoonstelling van 1935. De beelden werden in 2022 gerestaureerd. Toen werd ook de vaas van Charles Brunin (1841-1887) gerestaureerd, die symbool staat voor de parlementsverkiezingen in 1883 (via het cijnskiesstelsel).
- 35 **Recentere borstbeelden van oud-premiers**
- De borstbeelden van **Wilfried Martens** door José Vermeersch (1922-1997), van **Mark Eyskens** door Willy Peeters (°1957) en van **Jean-Luc Dehaene** door Rik Poot (1924-2006) getuigen van een modernere opvatting over het officiële portret. De kunstenaars zijn meer geïnteresseerd in het veruiterlijken van het karakter dan in de fysieke gelijkenis. De meest recente borstbeelden, namelijk die van Herman Van Rompuy, van Yves Leterme en Elio Di Rupo, zijn in brons en bevinden zich in het Forumgebouw.

De jongelingen

Herman Van Rompuy

Beeldhouwer Gérard Lartigue bij het borstbeeld van Elio Di Rupo

Het halfroond

Het halfroond werd gebouwd in 1817 voor de vergaderingen van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden.

Na de revolutie van 1830 vergaderden in deze zaal de 200 leden van het Nationaal Congres. Die congresleden stelden een nieuwe Grondwet op voor het onafhankelijke België.

Sinds september 1831 vergadert de Kamer van volksvertegenwoordigers hier. In 1883 brandde de zaal volledig uit. Ze werd hertekend door Hendrik Beyaert en plechtig ingehuldigd in 1886 door koning Leopold II.

In 1831 telde de Kamer 102 leden. Dat aantal steeg geleidelijk om gelijke tred te houden met de bevolkingsgroei. Sinds de Grondwetsherziening van 1993 telt de Kamer 150 leden.

Om Kamerlid te kunnen worden, moet men Belg zijn, in België wonen, burgerlijke en politieke rechten genieten en ten minste 18 jaar oud zijn.

De 150 Kamerleden worden rechtstreeks verkozen in 11 kieskringen. De Kamerleden zijn ingedeeld in taalgroepen (89 N/61 F) en fracties. In de Kamer kan men een fractie vormen als ten minste 5 Kamerleden van dezelfde partij werden verkozen.

Aan beide zijden van het standbeeld van koning Leopold I: belangrijke data uit onze geschiedenis

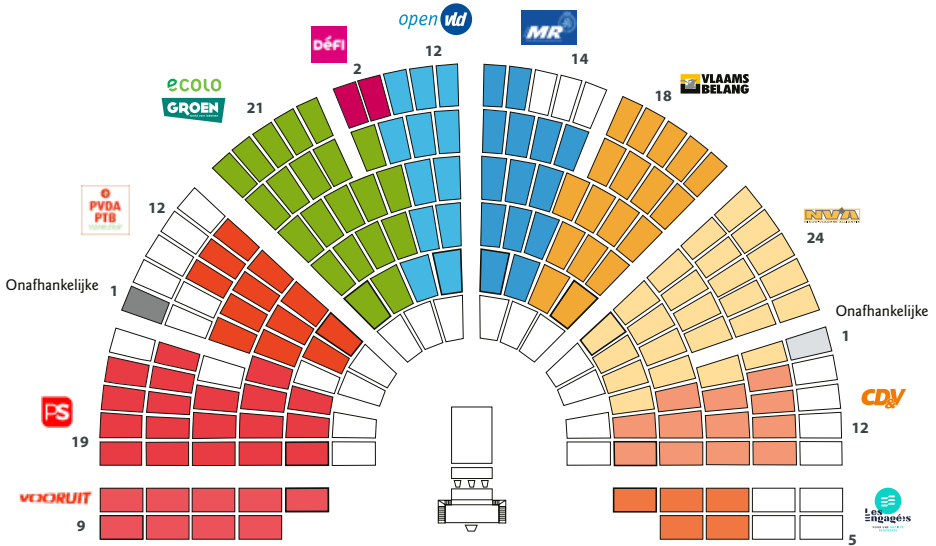
26 september 1830	Oprichting van het Voorlopig Bewind
10 november 1830	Eerste vergadering van het Nationaal Congres
18 november 1830	Plechtige afkondiging van de onafhankelijkheid van België
21 juli 1831	Eedaflegging van koning Leopold I op het Koningsplein in Brussel
7 februari 1831	Afkondiging van de Grondwet
25 februari 1831	Eedaflegging van regent Erasme Louis Surlet de Chokier; het Voorlopig Bewind draagt de macht over aan het Congres
4 juni 1831	Verkiezing van prins Leopold van Saksen-Coburg Gotha tot eerste Koning der Belgen

De vergaderzaal van de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft een uitgesproken sober karakter. Een standbeeld van koning Leopold I door Charles-Auguste Fraikin (1817-1893) domineert de vergaderzaal.

Politieke samenstelling van de Kamer van volksvertegenwoordigers op 19/05/2022

Vooruit	Vooruit
PS	Parti Socialiste
PTB-PVDA	Parti du Travail de Belgique - Partij van de Arbeid van België
Ecolo-Groen	<i>De Franstalige groenen van Ecolo en de Vlaamse groenen van Groen vormen één fractie in de Kamer</i>
Défi	Démocrate Fédéraliste Indépendant
Open Vld	Open Vlaamse liberalen en democraten
MR	Mouvement Réformateur
Vlaams Belang	Vlaams Belang
N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
Les Engagés	Les Engagés

- 36 Vooraan in de zaal zit de **voorzitster** van de Kamer.
- 37 Achter de voorzitster zitten de **secretaris-generaal** en zijn adjunct(en). Zij staan de voorzitster bij tijdens de vergaderingen. De secretaris-generaal is de hoogste ambtenaar van de Kamer.
- 38 Aan de voet van het voorzittersbureau, op het **spreekgestoelte**, houden de Kamerleden hun toespraken.
- 39 Onder het spreekgestoelte, aan de **bank van het vragenuurtje**, stellen de Kamerleden iedere donderdagnamiddag vragen aan de regering.
- 40 Rechts van de voorzittersbank, aan de tafel, vatten de **redacteurs** de debatten samen. De verslagen van de plenaire vergadering worden enkele uren later op de website van de Kamer gepubliceerd.
- 41 Vooraan, onmiddellijk links en rechts van de voorzittersbank, informeren twee **schermen** de Kamerleden over het agendapunt dat aan de orde is en wie het woord voert.
- 42 De zaal is uitgerust met camera's. De webcams richten zich automatisch op de spreker waardoor u de plenaire debatten rechtstreeks kan volgen via onze website. Op www.dekamer.be vindt u ook de gearchiveerde beelden van voorbije vergaderingen. De Kamer stelt de beelden gratis ter beschikking van de media.
- 43 Links en rechts van de grote schermen bevinden zich de **stemborden**. De banken van de Kamerleden zijn uitgerust met **stemknopjes**: groen voor een ja-stem, rood voor een neen-stem en wit voor een onthouding.
- Het stemgedrag van elk Kamerlid wordt op het grote stembord weergegeven door een rood, groen of wit lampje. Zo kan iedereen nagaan hoe een volksvertegenwoordiger heeft gestemd. Het integraal verslag (ook te consulteren op www.dekamer.be) vermeldt die stemmingen.

44

Het cijferresultaat van elke stemming verschijnt op de **borden** die zich, links en rechts van de zaal, ter hoogte van de tribunes bevinden.

In de tribune vooraan, boven het linker stembord, zitten de **tolken** die alle tussenkomsten naar het Nederlands of het Frans vertalen.

De **tribunes** rondom hebben elk een eigen bestemming.

- In de tribune rechts van het standbeeld van koning Leopold I kunnen de Senatoren plaatsnemen.
- De tribune links van het standbeeld is bestemd voor de militaire commandant en de diplomaten.
- Links van de diplomatentribune bevindt zich de koninklijke tribune.
- Links daarvan wordt het integraal verslag van de vergaderingen voorbereid.
- De galerij op de eerste verdieping is gereserveerd voor de pers, de genodigden van de voorzitter en de medewerkers van de ministers.
- De Kamerdebatten zijn in principe openbaar. De galerij op de tweede verdieping is voorbehouden voor het publiek.

De conferentiezaal

Hier ontmoeten de journalisten Kamerleden en ministers op dagen van plenaire vergaderingen.

Borstbeelden van belangrijke Belgische politieke leiders uit de 19e eeuw

45

Auguste Beernaert (1829-1912): katholiek, Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1909. Gedurende zijn regering werd in 1893 het algemeen meervoudig stemrecht voor mannen ingevoerd.

46

Walthère Frère-Orban (1812-1896): conservatief-liberaal die ageerde tegen het algemeen stemrecht en die het cijnskiesstelsel verdedigde.

- 47   Erasmе Louis Surlet de Chokier (1769-1839): gematigd liberaal, voorzitter van het Nationaal Congres en eerste regent van België.
- 48   Etienne Constantin de Gerlache (1785-1871): katholiek, gedurende enkele dagen regeringsleider, voorzitter van de Kamer en eerste voorzitter van het Hof van Cassatie gedurende 35 jaar.
- 49   Portretten van koningin Louise-Marie (1812-1850) en koning Leopold I (1790-1865) door Fanny Geefs-Corr (1807-1883). Dit zijn de eerste kunstwerken in het parlement die gemaakt werden door een vrouw.

Wat doet de Kamer?

Wetten maken

De Kamer is samen met de Senaat bevoegd voor de Grondwet en de wetten betreffende de staatsinrichting die met een bijzondere meerderheid moeten worden aangenomen. In sommige andere materies kan de Senaat wijzigingen voorstellen aan teksten die de Kamer heeft aangenomen. De Kamer heeft in deze gevallen hoe dan ook het laatste woord. Voor de overige wetgeving is de Kamer alleen bevoegd.

Een regeringsmeerderheid vormen

Zonder het vertrouwen van de Kamer kan een federale regering niet aan de slag gaan. De Kamerleden die de regering steunen, vormen de meerderheid; de andere Kamerleden vormen de oppositie.

Het regeringsbeleid controleren

De Kamer controleert de federale regering. Alleen de Kamer kan die regering of ministers tot de orde roepen en eventueel het vertrouwen in de regering intrekken. Interpellaties zijn een belangrijk controlemiddel waarover de Kamerleden beschikken. Daarnaast stellen de Kamerleden wekelijks vele tientallen mondelinge en schriftelijke vragen aan de leden van de federale regering.

De begroting controleren

De Kamer is bevoegd voor de financiën van de federale Staat. Ze bespreekt jaarlijks de begroting. Het Rekenhof staat de Kamer bij in de controle van de staatsuitgaven.

Maatschappelijke problemen onderzoeken

De Kamer kan onderzoekscommissies en bijzondere commissies oprichten om maatschappelijke problemen te onderzoeken.

Op basis van die informatie worden wetgevende initiatieven en beleidsmaatregelen genomen. Een recent voorbeeld is de onderzoekscommissie Terroristische aanslagen. De conclusies van die onderzoekscommissie hebben onder meer geleid tot een betere omkadering van de slachtoffers, tot een beter beheer van beschikbare informatie en tot een betere samenwerking tussen gerechtelijke en administratieve overheden.

En zoveel andere opdrachten...

De ombudsmannen benoemen die de klachten van de burgers onderzoeken; petities van burgers onderzoeken; de raadsheren bij het Rekenhof benoemen ...

De leeszaal

De leeszaal is een van de oudste zalen van het Paleis der Natie. Na de opstand tegen het Hollandse regime in september 1830 vergaderde hier het Voorlopig Bewind. Het Voorlopig Bewind was de regering die in 1830 de macht greep en de grondslagen legde van de Belgische Staat. Zij zette een Grondwetscommissie aan het werk die in korte tijd een voor die tijd vooruitstrevende Grondwet op papier zette. Het halfrond van de Senaat werd pas voltooid in 1849. Van 1831 tot 1849 vergaderde de Senaat in de leeszaal van de Kamer

50

Aan weerskanten staan borstbeelden van de leden van het Voorlopig Bewind. Rechts hangen portretten van gewezen Kamervoorzitters.

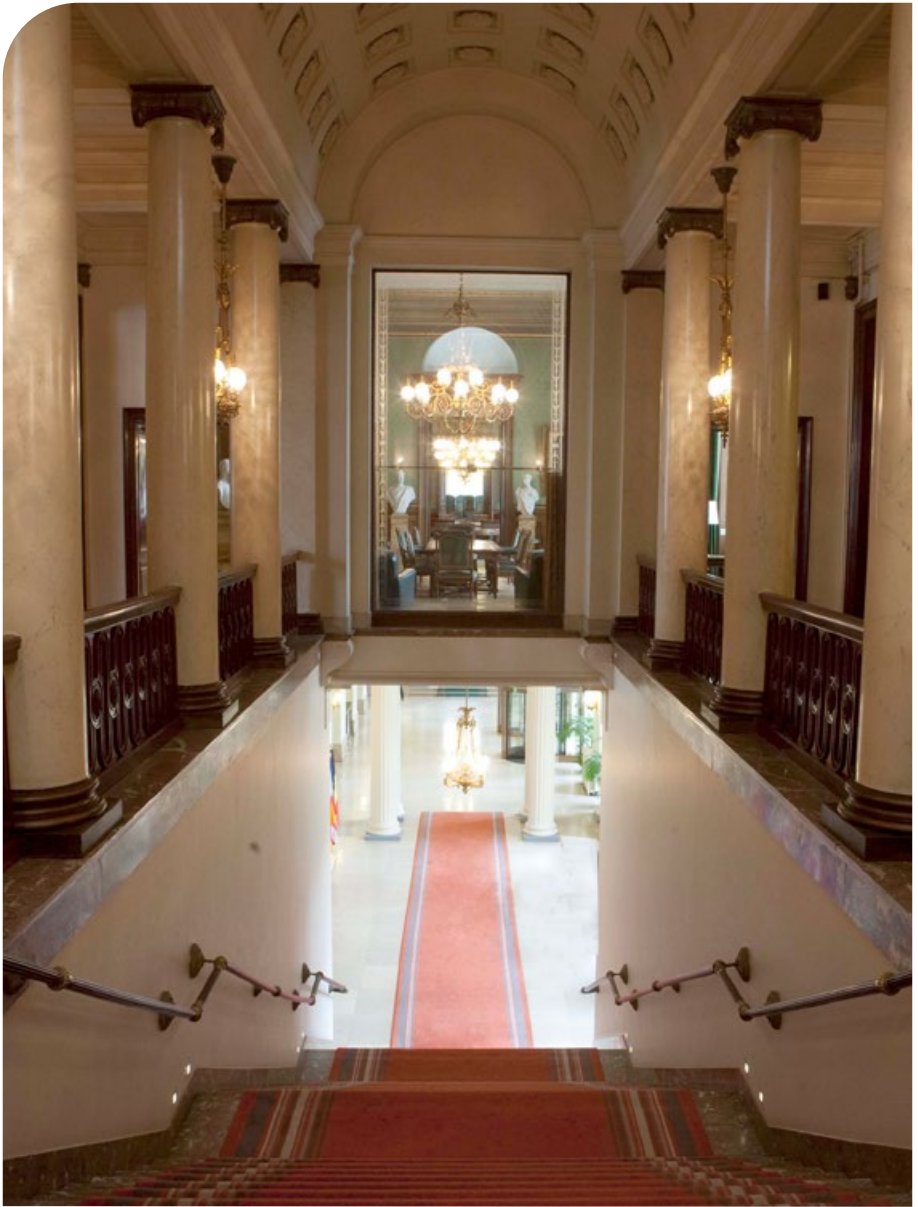
Sommige zijn van de hand van bekende Belgische kunstenaars, zoals dat van Prosper Poulet door Gustave Van de Woestyne (1881-1947).

De linkerwand is versierd met de levensgrote portretten van onze vorsten:

- koningin Maria-Hendrika door Aimé Stevens (1879-1951), koning Leopold II door Servais Joseph Detilleux (1874-1940)
- koningin Elisabeth door Herman Richir (1866-1942), koning Albert I door Jef Leempoels (1867-1935)
- koningin Astrid en koning Leopold III door Emiel Van de Winckel (1879-1953).

Links en rechts van de deur naar de Senaat:

- de portretten van koning Boudewijn en koningin Fabiola door Jacques Maes (1905-1968).

De Senaat

Wat doet de Senaat?

1. De Grondwet en de basiswetten

De Senaat is, op voet van gelijkheid met de Kamer, bevoegd voor de **Grondwet en de basiswetten** over de structuur, de werking en de instellingen van de Staat die met een bijzondere meerderheid moeten worden aangenomen.

2. Andere wetgeving

Voor sommige andere wetten kan de Senaat tussenbeide komen via de **evocatieprocedure**. Op verzoek van een meerderheid van de senatoren (én minstens een derde van de senatoren in elke taalgroep) onderzoekt de Senaat een door de Kamer aangenomen wetsontwerp. De Senaat kan het ontwerp amenderen (wijzigen). Na amendering door de Senaat beslist de Kamer of ze de wijzigingen van de Senaat aanvaardt.

3. Informatieverslagen

Een belangrijk deel van het werk van de Senaat bestaat in het opstellen van informatieverslagen over “transversale aangelegenheden”. Dit zijn thema’s die raakvlakken hebben met de bevoegdheden van verschillende beleidsniveaus (federale Staat, Gemeenschappen en Gewesten). In de Belgische federale structuur, waarin de bevoegdheden verdeeld zijn maar waarin de federale wetten en de decreten en ordonnanties van de deelstaten dezelfde kracht hebben, is zo’n coördinatie belangrijk.

Daarom heeft de Senaat de noodzaak aan intra-Belgische samenwerking bestudeerd op het vlak van onder meer:

- de evaluatie van de drugswet van 1921
- zelfbeschikking en het tegengaan van gynecologisch geweld
- de strijd tegen fake news
- de versterking van burgerparticipatie
- het recht van antwoord op het internet
- de impact, kansen en gevaren van de digitale “slimme maatschappij”
- de luchtkwaliteit
- kunstroof
- hormoonverstorende stoffen

4. Belangenconflicten

Wanneer een parlementaire assemblee vreest ernstig te worden benadeeld door een ontwerp of een voorstel dat in een andere assemblee werd ingediend, dan kan de Senaat in dit **belangenconflict** bemiddelen.

5. Internationale dimensie

Via hun senatoren kunnen de deelstaatparlementen deelnemen aan vergaderingen van **internationale parlementaire organisaties**.

Net als de andere parlementen ziet de Senaat erop toe dat de Europese Unie geen initiatief neemt over een thema dat beter op een ander niveau behandeld wordt. Dit is de **subsidiariteitstoets**.

6. Samenstelling van hoge rechtsorganen

Kandidaten voor de functie van lid van de **Raad van State** of rechter in het **Grondwettelijk Hof** worden om de beurt door de Kamer en door de Senaat voorgedragen. Bovendien benoemt de Senaat de leden **niet-magistraten in de Hoge Raad voor de Justitie**.

De groene salon

Groen is de traditionele kleur van de Kamer en rood die van de Senaat, ook al zijn er in de decoratie aan beide zijden uitzonderingen die de regel bevestigen. Zo is de "groene salon" deel van de Senaat.

Deze salon is, zoals de andere salons op deze verdieping, na de brand van 1883 door architect Hendrik Beyaert (1823-1894) heringericht in Lodewijk XVI-stijl.

De schouw is gemaakt van rood Campanmarmmer, dat veel gebruikt is in Versailles en dat in de tweede helft van de 19e en het begin van de 20e eeuw zeer populair was in België. Op de haardplaat staat de S van de Senaat.

De Senaat bezit een verzameling portretten van gewezen voorzit(s)ters, van de hand van een door de geportretteerde zelf gekozen artiest. De portretten van voorzitters Jules Joseph d'Anethan en M.C. Joseph d'Ursel bevinden zich langs weerszijden van de schouw.

Portret van Jules Joseph d'Anethan, Senaatsvoorzitter van 1884 tot 1885, geschilderd door Alexandre Thomas.

Portret van M.C. Joseph d'Ursel, Senaatsvoorzitter van 1899 tot 1903, van de hand van Emile Wauters.

- 1 Jules Joseph d'Anethan (1803-1888) was Senaatsvoorzitter van 1884 tot 1885. Daarvoor bekleedde hij meermaals de post van minister van Justitie. Van 1870 tot 1871 stond hij kortstondig aan het hoofd van de regering.
De kunstenaar, Alexandre Thomas (1810-1898), specialiseerde zich in historische en religieuze taferelen en portretten.
- 2 M.C. Joseph d'Ursel (1848-1903) was Senaatsvoorzitter van 1899 tot aan zijn dood. Hij was bij zijn tijdgenoten vooral bekend om zijn sociale beweging. In zijn boek 'Politique sociale' pleitte hij voor de verbetering van de situatie van de arbeiders door het opstellen van een arbeidscontract. De schilder van dit portret, Emile Wauters (1846-1933), was een specialist van historische taferelen, portretten en exotische onderwerpen.

De bustes van ons eerste vorstenpaar, koning Leopold I (1790-1865) en koningin Louise-Marie (1812-1850), beeldhouwd door Guillaume Geefs (1805-1883), sieren het halfrond van de Senaat.

De bustes van koning Albert II en koningin Paola zijn van de hand van Wilfried Pas.

De Senaat bezit een collectie **borstbeelden van de Belgische vorstenparen**.

- 3-4** Tussen de ramen staan de bronzen bustes van **koning Albert II** (°1934) en **koningin Paola** (°1937). Deze bustes zijn ontworpen door de neo-expressionistische beeldhouwer Wilfried Pas (1940-2017).
- 5-6** Rechts van de deur waarlangs u binnenkwam, ziet u de borstbeelden van **koning Leopold II** (1835-1909) en **koningin Maria Hendrika** (1836-1902), beide gebeeldhouwd door Thomas Vinçotte (1850-1925).
- 7-8** Links van die deur ziet u de borstbeelden van **koning Albert I** (1875-1934) en **koningin Elisabeth** (1876-1965). Beide zijn van de hand van Victor Rousseau (1865-1954).
- 9-10** Aan weerszijden van de schouw staan de bustes van **koning Leopold III** (1901-1983) en zijn echtgenote **koningin Astrid** (1905-1935). De zwarte sporen van de « puntjes » op de buste van Leopold III zijn een kenmerk van de typische « non finito »-stijl van beeldhouwer Egide Rombaux (1865-1942). De buste van koningin Astrid, de jong overleden moeder van koning Boudewijn en koning Albert II, werd na haar overlijden gebeeldhouwd door de beroemde symbolist George Minne (1866-1941).
- 11-12** Bij het verlaten van de groene salon wandelt u voorbij de marmeren borstbeelden van **koning Boudewijn** (1930-1993) en **koningin Fabiola** (1928-2014), gebeeldhouwd door Idel Ianchelevici (1909-1994), een kunstenaar van Roemeense oorsprong.

Overloop en eretrap

- 13** Recht voor u - in de gang - staat een marmeren borstbeeld van Philippe, **graaf van Vlaanderen** (1837-1905), broer van koning Leopold II en vader van koning Albert I door Pierre Theunis (1883-1950).

De voormalige rooksalon

Rechts door de open deur werpt u een blik op de vroegere rooksalon, versierd met prachtige wandtapijten die taferelen uit onze geschiedenis voorstellen. Deze werden einde 19e eeuw speciaal voor deze ruimte ontworpen door de Mechelse schilder Willem Geets (1838-1919) en uitgevoerd volgens de traditionele regels van de tapijtweefkunst door de Mechelse firma Bracquenié.

14

Uit de reeks wandtapijten pikken we er één uit: *Het eedverbond der Edelen*. Katholieke en protestantse Noord- en Zuid-Nederlandse edellieden overhandigden in 1566, tijdens de Inquisitie, aan de Spaanse landvoogdes Margareta van Parma – die ten tijde van de Spaanse koning Filips II onze provincies bestuurde – een smeekschrift waarin gepleit werd voor gewetensvrijheid.

De edellieden werden echter afgedaan als «geuzen» of bedelaars. Ze kregen de gevraagde vrijheid niet, maar het scheldwoord «geus» werd voor hen een eretitel.

De leeszaal

Vóór het digitale tijdperk lagen binnen- en buitenlandse kranten in de leeszaal ter beschikking van de senatoren.

15

Dit **senatorenuniform** van Henri Carton de Tournai, senator van 1919 tot 1925 en van 1936 tot 1946 is een voorbeeld van het functie-uniform zoals het tot ongeveer 1920 werd gedragen tijdens bijzondere plechtigheden. Zoals de andere ceremoniële functie-uniformen uit die tijd was het rijkelijk versierd. Met de democratisering van het stemrecht en de versoepeling van de voorwaarden voor verkiesbaarheid, verdween dit gebruik.

16

Bij het buitengaan ziet u een wit marmeren standbeeld van een **jonge prins, de latere koning Leopold III**, van de hand van Paul du Bois (1859-1938).

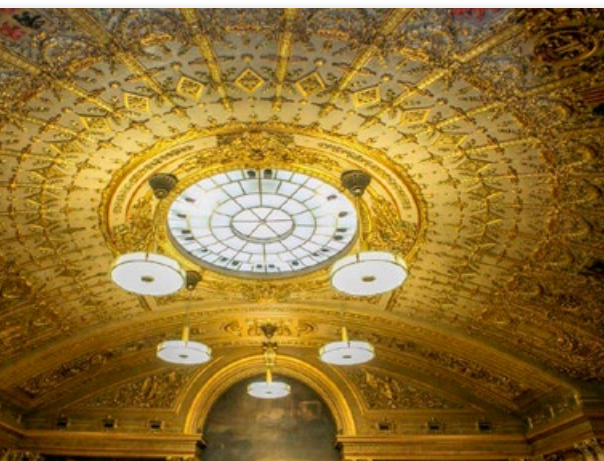
Het halfond

In het halfond vinden de plenaire vergaderingen van de Senaat plaats.

Deze zaal werd in 1849 in gebruik genomen en is duidelijk ontworpen als vergaderruimte voor de 'Hoge Vergadering' van een jong en rijk land, zoals de mahoniehouten lambrisering en comfortabele zetels getuigen. Hoewel de zaal over de jaren heen mee geëvolueerd is met het aantal senatoren en met de technische ontwikkelingen, bleven de warme sfeer en de rijkelijke combinatie van Lodewijk XVI en Louis-Philippe stijlen ongeschonden.

De versiering van de vergaderzaal verbeeldt het rijke verleden van een toen nog jonge natie. Historicus Joseph Kervyn de Lettenhove (1817-1891) selecteerde een aantal **historische figuren**, die vanaf de vroege middeleeuwen tot het einde van de achttiende eeuw, ieder op hun manier, hun stempel drukten op de gebieden die later België zouden vormen.

Van links naar rechts ziet u eerst de krijgsheren die deze gebieden één maakten (met o.m. Karel de Grote), in het midden de heersers die de steden en gemeenten vrijheden moesten toestaan en een allereerste vorm van inspraak van de bevolking moesten aanvaarden, verder naar rechts de Spaanse en Oostenrijkse vorsten die de kunsten en nijverheid stimuleerden. Louis Gallait (1810-1887) beeldde deze personages meesterlijk uit op een rijke goudkleurige achtergrond.

De in bladgoud getooide **koepel**, waarop de wapens van de negen oorspronkelijke provincies en de beginbladzijden van de Grondwet alterneren met het monogram van onze eerste vorsten Leopold en Louise-Marie, werpt een aangenaam licht op de vergaderzaal. De vijf grote ronde luchters zijn in 2000 speciaal voor het halfond ontworpen.

Dit doek van Ernest Blanc-Garin (1843-1916) schiept een sfeerbeeld van een vergadering van de Senaat in de 19e eeuw; let op de afwezigheid van het spreekgestoelte voor het bureau en op de afwezigheid van vrouwen.

17

Bronzen plaat met de namen van verzetslieden die tijdens de Eerste Wereldoorlog op deze plaats door een Duitse krijgsraad werden ter dood veroordeeld en nadien terechtgesteld werden.

De vlakke wand achter het spreekgestoelte werd in 1903 naar achteren verplaatst om de zaal te vergroten. Dit was nodig door de stijging van het aantal senatoren (dat de bevolkingsaan groei volgde) en door de toevoeging van de provinciale senatoren in 1893.

De versiering van deze wand werd toevertrouwd aan schilder en beeldhouwer Jacques de Lalaing (1858-1917). De schilderijen verbeelden sleutelmomenten uit de geschiedenis van onze streken, en benadrukken de opstand van de inwoners tegen de opeenvolgende indringers.

Linkerpaneel

De Gulden sporenslag (1302), zinnebeeld van de overwinning van de Vlaamse gemeenten tegen de Franse overheersing en hun nederlaag bij Westrozebeke in 1382.

Karel de Stoute toont de macht van de Bourgondische hertogen door de Franse koning Lodewijk XI te dwingen de bestraffing van zijn Luikse bondgenoten bij te wonen (1468).

© KIK-IRPA, Brussel

Middenpaneel

De Spaanse hertog van Alva werpt met zijn schrikbewind een sombere schaduw over onze streken (1567-1573).

De vreselijke oorlogen van de Franse 'zonnekoning' Lodewijk XIV, die leidden tot het verlies van grote delen van Vlaanderen aan Frankrijk en grote verwoestingen in Brussel.

© KIK-IRPA, Brussel

Het afscheid van twee toenmalige hoofdrolspelers in 1567: de graaf van Egmont en Willem de Zwijger, de latere leider van het verzet tegen de Spaanse repressie.

Rechterpaneel

De inval van de Franse generaal Dumouriez die de Oostenrijkse legers verplettert en de Franse republikeinse ideeën invoert (1792).

© KIK-IRPA, Brussel

De Brabantse Revolutie van 1789 tegen het bewind van de Oostenrijkse 'keizer-koster' Jozef II onder leiding van Van der Noot en Vonck.

De nederlaag van Napoleon in Waterloo, die leidde tot de aanhechting van onze gebieden bij het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) als buffer tegen een mogelijke nieuwe Franse expansiedrang.

Evolutie van de samenstelling van de Senaat

Oorspronkelijk, in 1831, waren er 51 senatoren en 400 tot senator verkiesbare burgers. Die zware beperking was het gevolg van de wens om met de Senaat een bezadigd en conservatief tegenwicht te vormen tegen een mogelijk te voortvarende Kamer van volksvertegenwoordigers. Vandaar de minimum leeftijdsgrens van 40 jaar en de hoge financiële drempel (lees: het betalen van hoge grondbelastingen) om verkiesbaar te zijn. Ook het kiezerskorps, samengesteld op basis van het cijnskiesrecht, was beperkt: slechts 46.000 burgers ('uiteraard' enkel mannen) op een totale bevolking van 4 miljoen.

Zowel voor de Senaat als voor de Kamer versoepelden de regels van verkiesbaarheid, net als de eisen om kiezer te zijn. Dit ging van het algemeen meervoudig stemrecht in 1893 (alle mannen mochten stemmen, maar rijken en hogergeschoolden hadden recht op twee of drie stemmen), over het algemeen enkelvoudig stemrecht voor mannen (elke man één stem) na de Eerste Wereldoorlog en het stemrecht voor vrouwen in 1948, tot de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd naar 18 jaar in 1981.

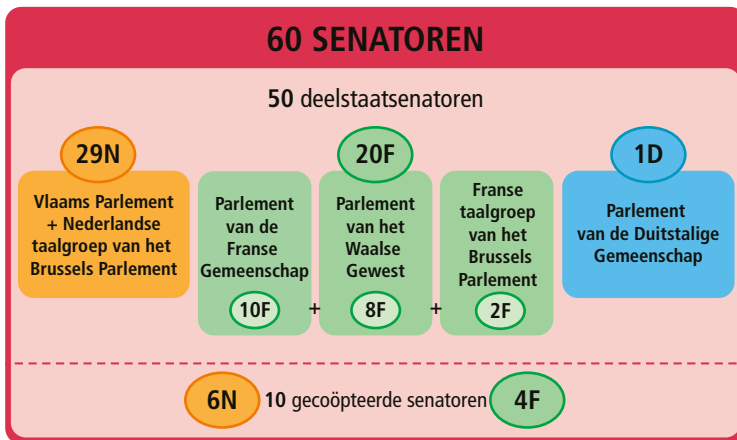
In 1993 werden de voorwaarden om tot senator te kunnen verkozen worden, verder versoepeld. Het volstond Belg te zijn, in België te wonen, burgerlijke en politieke rechten te genieten en minstens 21 jaar te zijn.

In 2014 is de minimumleeftijd om senator te worden, verlaagd naar 18 jaar.

Sinds 2014 mag maximaal twee derden van de senatoren van hetzelfde geslacht zijn. Op een totaal van 60 senatoren moeten er dus minstens 20 vrouwen en minstens 20 mannen in de Senaat zetelen.

Huidige samenstelling van de Senaat

De Senaat is vooral de **assemblee van de deelstaten**. Zijn samenstelling weerspiegelt de federale realiteit. De meeste senatoren zijn lid van het deelstaatparlement waarvoor ze door de bevolking verkozen zijn. Hun deelstaatparlement duidt hen dan aan om in de federale Senaat de deelstaat te vertegenwoordigen. Dit gebeurt op basis van de verkiezingsresultaten in dat deelstaatparlement.

N: Nederlandstalig   F: Franstalig   D: Duitstalig

De **50 deelstaatsenatoren** worden aangewezen door en uit de deelstaatparlementen:

- 29 door het Vlaams Parlement aangewezen uit het Vlaams Parlement of uit de Nederlandse taalgroep van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
- 10 door het Parlement van de Franse Gemeenschap,
- 8 door het Parlement van het Waalse Gewest,
- 2 door de Franse taalgroep van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en
- 1 door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

De 50 deelstaatsenatoren wijzen op hun beurt **10 senatoren** aan (6 Nederlandstaligen en 4 Franstaligen). Dat zijn de **gecoöpteerde senatoren**. Deze zetelverdeling volgt de verkiezingsresultaten in de Kamer.

Na verkiezingen voor de deelstaatparlementen of voor de Kamer wordt de Senaat dus slechts gedeeltelijk vernieuwd. Enkel wanneer de verkiezingen voor de deelstaatparlementen en de Kamer samenvallen, wordt de Senaat volledig vernieuwd.

Na de aanneming van een verklaring tot herziening van de Grondwet wordt de Senaat samen met de Kamer ontbonden. Indien de daaropvolgende Kamerverkiezingen niet samenvallen met verkiezingen voor de deelstaatparlementen, blijft de zetelverdeling voor de 50 deelstaatsenatoren gewoon behouden.

politieke fractie	totaal	deelstaat-senatoren	gecoöpteerde senatoren
N-VA	9	8	1
Ecolo-Groen	9	7	2
Vlaams Belang	7	6	1
PS	7	6	1
MR	7	6*	1
CD&V	5	4	1
Open Vld	5	4	1
PVDA-PTB	5	4	1
Vooruit	4	3	1
Les Engagés	2	2	-
	60	50	10

* waaronder 1 Duitstalige senator, aangewezen door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap

De senatoren worden ingedeeld in een Nederlandse en een Franse **taalgroep**. De Nederlandse taalgroep telt 35 senatoren (29 deelstaatsenatoren en 6 gecoopteerde senatoren). De Franse taalgroep telt er 24 (20 deelstaatsenatoren en 4 gecoopteerde senatoren). De senator aangewezen door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap maakt geen deel uit van een taalgroep. De verdeling in taalgroepen is onder meer belangrijk bij de stemming over wetten die een bijzondere meerderheid vereisen. Die wetten moeten worden aangenomen met een meerderheid in elke taalgroep en een tweederdemeerderheid in de volledige Senaat.

De dagelijkse werking van de Senaat

Het Bureau van de Senaat bepaalt de werkzaamheden (de agenda). Het Bureau bestaat uit enerzijds vijf door de Senaat verkozen leden, waaronder de voorzit(s)ter en twee ondervoorzit(s)ters, en anderzijds de voorzit(s)ters van de politieke fracties die vertegenwoordigd zijn in de vaste commissies.

Commissies werken diepgaand aan o.m. wetgeving, resoluties en informatieverlagen. Die verslagen nemen een belangrijke plaats in. De Senaat telt drie vaste commissies met elk 20 senatoren, aangewezen uit de verschillende fracties, volgens de politieke krachtsverhoudingen in de Senaat.

Een commissiezaal

De commissies onderzoeken de wetsontwerpen, de voorstellen en alle andere aangelegenheden die de Senaat naar hen verwijst, en brengen daarover verslag uit aan de plenaire vergadering. De commissies kunnen ook organisaties en ervaringsdeskundigen van buiten het parlement om advies vragen of hoorzittingen en studiedagen organiseren. Naast de vaste commissies kan de Senaat ook bijzondere commissies instellen.

Tijdens de **plenaire vergaderingen** in het halfroond bouwen de senatoren verder op het werk en de conclusies van de commissies. Ze stemmen over de door de commissies aangenomen teksten of besluiten.

Naast het wetgevend werk nemen de informatieverlagen (zie p.36) een steeds belangrijker plaats in.

De inrichting van de plenaire zaal

Vanop de **voorzittersbank** vooraan leidt de Senaatsvoorzit(s)ter de debatten. Rechts zit de griffier, de hoogste ambtenaar van de Senaat, om de voorzit(s)ter bij te staan tijdens de vergaderingen. Midden in de zaal zitten de medewerkers die de verslagen van de debatten opstellen.

Iedere senator beschikt op zijn vaste plaats over een **stemdoosje**, met daarin knopjes in drie kleuren (groen knopje = ja-stem / rood knopje = neen-stem / wit knopje = onthouding).

Via de hoofdtelefoon is een **simultane vertaling** beschikbaar. Elke senator spreekt immers zijn eigen taal.

De groene, rode en witte lampjes op de twee **stemborden** tonen het stemgedrag van elke senator. Het resultaat van de stemming verschijnt onmiddellijk op de elektronische panelen boven deze stemborden.

De **debatten** van de Senaat zijn in principe **openbaar**. Het publiek kan de zittingen bijwonen vanop de tribunes. In de houten wand achter de voorzit(s)ter zijn aan weerszijden tribunes voorbehouden voor de pers.

Vier **camera's** nemen alle debatten in televisiekwaliteit op. De beelden staan gratis ter beschikking van de televisiezenders en worden rechtstreeks op het internet uitgezonden (www.senaat.be).

Vlakbij het halfronnd, rechts van de grote eretrap, leidt deze gang naar de officiële vertrekken van de voorzit(s)ter van de Senaat.

18 Links ziet u het kantoor van de **griffier**, de hoogste ambtenaar van de Senaat. Hij staat de voorzit(s)ter bij in zijn/haar taken, ziet toe op het correcte verloop van de parlementaire werkzaamheden en leidt de diensten van de Senaat.

19 Rechts wandelt u langs de vergaderzaal van het Bureau van de Senaat.

Nu betreedt u de vleugel van het **Voorzitterschap**, dat gevestigd is in een voormalig herenhuis dat uitgeeft op de Wetstraat en het Natieplein. Totdat de Senaat het in 1958 betrok, huisde hier de minister van Buitenlandse Zaken.

Links stapt u binnen in de grijze salon waar de voorzit(s)ter genodigden ontvangt voor werkvergaderingen.

20-21 De kleuruitbarsting in *Garden Party* van de abstract impressionistische schilder Jean Milo (1906-1993) contrasteert met de wit marmeren buste die Louis-Eugène Simonis (1810-1882) maakte van **Joseph Lebeau** (1794-1865), lid van het Nationaal Congres, volksvertegenwoordiger en regeringsleider.

U loopt dan direct door naar het kantoor van de voorzit(s)ter.

22 Het grote abstracte doek *Farandole of conflict* van Louis Van Lint (1909-1986) trekt hier de aandacht.

23 Onderaan de monumentale trap in wit marmer ziet u een werk van de Luikse beeldhouwster Mady Andrien (1941), *Het debat*.

Nu komt u in de staatsievertrekken van het Voorzitterschap. De salons zijn in 2004 hersteld in hun oorspronkelijke stijl, met moderne accenten.

Deze beige salon wordt hoofdzakelijk gebruikt als eetzaal. De maaltijden variëren van staande broodjeslunches voor deelnemers aan de publieksactiviteiten van de Senaat tot formele officiële diners ter ere van hoogwaardigheidsbekleders.

24 Tussen de vensters ziet u *De waterstraal*, geschilderd door Henri-Victor Wolvens (1896-1977). Achter de uitbundig spuitende fontein in het Warandepark verschijnt de bevlagde gevel van het Paleis der Natie in het pas bevrijde Brussel van september 1944. De echte fontein ligt linksachter het schilderij, in het park.

Vanuit de beige salon wandelt u de rode salon binnen. Hier worden hoge gasten en delegaties uit de hele wereld formeel ontvangen.

Bij het binnenkomen ziet u onmiddellijk rechts de sofa waarop de voorzit(s)ter van de Senaat en de hoofdgenodigde tijdens hun ontmoeting plaatsnemen. De andere delegatieleden en de Belgische senatoren nemen plaats op de stoelen aan weerszijden ervan.

25-26 Boven de sofa hangt een portret van **koning Leopold I** van de hand van de Antwerpse portretschilder Nicaise De Keyser (1813-1887). De Keyser schilderde ook het portret van koning Leopolds tweede echtgenote, **koningin Louise-Marie**, die hem aankijkt vanop de muur rechtover. De Senaat bestelde ze ter gelegenheid van 25 jaar koningschap van het vorstenpaar.

27-28 Links hangen de portretten van de twee eerste voorzitters van de Senaat, **Goswin de Stassart** (1780-1854) en **Louis de Schiervel** (1783-1866), respectievelijk door François-Joseph Navez (1787-1869) en Auguste Chauvin (1810-1884) geschilderd.

Aan de grote ronde tafel in het midden tekenen de hoge gasten het gulden boek van de Senaat.

U verlaat nu de Senaat.

—

Hartelijk dank voor uw bezoek.

Hoe een vergadering in Kamer of Senaat bijwonen ?

Het parlementaire jaar eindigt in principe rond 21 juli.

In september hervatten de parlementsleden hun werkzaamheden.

Toegang tot de tribunes van de Kamer: Leuvenseweg 13 voor plenaire vergaderingen en Leuvenseweg 48 voor commissievergaderingen.

Toegang tot de tribunes van de Senaat: Leuvenseweg 7.

De plenumvergaderingen en in principe alle commissievergaderingen van Kamer en Senaat zijn openbaar. Het aantal plaatsen in de tribunes is evenwel beperkt. De agenda van de vergaderingen vindt u op onze websites.

Rondleiding in het Federaal Parlement

Groepen van 10 tot maximum 30 personen kunnen na afspraak het Parlement bezoeken op werkdagen en zaterdagen tussen 10 en 16 uur. Het is aangeraden ruim op voorhand te boeken.

Het programma van de rondleidingen is afhankelijk van de parlementaire werkzaamheden.

De rondleidingen zijn **gratis** en duren anderhalf uur.

De Kamer van volksvertegenwoordigers

Leuvenseweg 13
1000 Brussel
tel.: 02 549 81 11
www.dekamer.be

Voor meer info:
tel.: 02 549 81 36
e-mail: info@dekamer.be

Een bezoek boeken:
tel.: 02 549 81 36
e-mail: bezoekers@dekamer.be

De Senaat

Leuvenseweg 7
1000 Brussel
tel.: 02 501 70 70
www.senaat.be

Voor meer info:
tel.: 02 501 79 10
e-mail: info@senate.be

Een bezoek boeken:
tel.: 02 501 73 55
e-mail: bezoek@senate.be

www.senaat.be

SenaatSenat

SenaatSenat

senaatbesenaat

www.dekamer.be

Kamer van volksvertegenwoordigers Belgium
Chambre des représentants

DeKamerBE

dekamer.lachambre.belgium